

Kardinál Richelieu

Armand Jean du Plessis, [Duke of Richelieu](#) - 9. 9. 1585 – 4. 12. 1642),

Francouzský duchovní a státník, 1607 vysvěcen na biskupa, 1616 ministrem zahraničí, 1622 kardinálem, 1624 hlavním ministrem Ludvíka XIII.

Kardinál Jules Mazarin

14. července 1602 ---9. března 1661 zámek Vincennes

Jules Mazarin (vlastním jménem Giulio Raimondo Mazzarini) se narodil 14. července roku 1602 ve městě Pescina v Neapolském království – byl tudíž původem Ital, nikoliv Francouz. Jeho otec (Pietro Mazzarini) byl původem ze Sicílie a zastával důležitý post majordoma rodu Colonnů, který sídlil v Římě. Rod Collonů sehrál velmi důležitou roli v Mazzarinově životě, protože díky finanční pomoci tohoto šlechtického rodu získal mladý Giulio výchovu a potřebné vzdělání pro jeho další politickou kariéru. Působil na jezuitské koleji v Římě, posléze se věnoval studiu práv na římské univerzitě La Sapienzia a nakonec také na španělské univerzitě Alcalá de Henares (nachází se asi 30 km severovýchodně od Madridu). 1627 krátce působí v armádě jako kapitán v italském Monferratu na severu země.

Roku 1632 vstoupil po úspěšném absolvování studia a získání doktorátu do papežských služeb a působil v Avignonu jako papežův zástupce – zde si mladého diplomata povšiml francouzský kardinál Richelieu – díky němu se stal mezi léty 1634-6 papežským nunciem ve Francii. Mazzariniho obliba u kardinála dosáhla takové úrovně, že jej Richelieu jmenoval svým osobním sekretářem 1640. Rok 1641 - ačkoliv nikdy nebyl vysvěcen na kněze, ba ani neobdržel vyšší svěcení, tak byl tohoto roku **jmenován kardinálem**. Jeho neutuchající ambice mu dopomohly ke stále většímu podílu na státní moci. 1642 - vrcholem jeho politické kariéry bylo nepochybně **jmenování prvním ministrem Francie a hlavou královské rady** po zemřelém kardinálu Richelieu; Rok , J. Mazarin biskupem ve francouzském městě Mety, Rok 1659 – tohoto roku se stává vévodou z Nevers a Rethelu

Kromě církevní služby zastával také službu vojenskou – v hodnosti kapitána sloužil v severoitalském Monferratu.

Fronda

Označovalo se tak povstání šlechty a následná občanská válka, která zuřila ve Francii mezi léty 1648-1653. Samotný výraz „*fronda*“ označoval prak a bylo odvozováno

z kamenů, které házeli odpůrci kardinála Mazarina do oken jeho sympatizantů. Cílem tohoto hnutí, které se později v důsledku nejednotného vedení rozpadlo do malých frakcí a tím bylo citelně oslabeno, bylo omezení stále větší snahy Mazarina získat moc ve státě na královu a tedy i svou stranu. 1651 vyhnán z Francie, uchýlil se do Kolína nad Rýnem, i odtud pokračuje v boji ve spojení s Annou Rakouskou. Povstání poráží a 1653 se vrací do Francie. Zloba nespokojenců se posléze obrátila i proti regentce **Anně Rakouské** a jejímu synovi **Ludvíkovi XIV**, který se měl stát králem. Hlavního cíle, a to omezení královské moci a především moci a vlivu prvního ministra Mazarina na regentku Annu Rakouskou, nebylo dosaženo v plné míře.

Kardinál Mazarin pokračoval v politice svého předchůdce kardinála Richelieu a tou byla snaha o omezení moci a ambicí španělských a hlavně také rakouských Habsburků v zahraničních kolonizovaných oblastech a neméně důležitým bodem bylo i centralizování královské moci doma, ve Francii. Do povstání se zapojily i tak významné osobnosti, jakými byli strýc **Ludvíka XIV. Gaston Orleánský**, nebo **Ludvík II. Bourbon-Condé** a jeho syn Armand Bourbon Condé, princ z Conti. Eskalaci napětí zmírnil dobrovolný odchod Mazarinův do zahraničí, který ukonejšil rozhněvý pařížský parlament i obyčejné obyvatelstvo. Jenže i v zahraničí tahal kardinál za mocenské nitky a posílal regentce Anně zašifrované dopisy s radami, jak odolávat povstalcům v této těžké době. Anna Rakouská se dostala pod tlak povstalců a ti se jí snažili přinutit k odvolání osob sympatizujících s Mazarinem z královské rady – ta to však odmítla a byla uvězněna i se svým synem Ludvíkem XIV v královském paláci.

Navzdory povstání vede úspěšné jednání o ukončení Třicetileté války – Vestfálský mír, Francouzi Mazarinovou zásluhou získávají biskupství Metz, Toulous, Verdun a města Decapole v Alsasku.

Výsledek povstání a následné občanské války

Přes 5 let trvající občanská válka byla ukončena aktem korunovace Ludvíka XIV. francouzským králem, jež proběhla dne 7. června 1754. Kardinál Ludvíkovi slouží a má na něho značný vliv, dohlíží i na domácnost královny, stará se o výchovu králova bratra Filipa Oreánského. Frustrovaní odpůrci kardinála Mazarina museli sledovat, jak se kardinál opět ujímá otěží vlády a svých dřívějších funkcí, které předtím zastával. Všichni odbojní protivníci se však nehodlali smířit se svou porážkou a pokračovali v odporu až do roku 1660, kdy zemřel jeden z jejich ideových vůdců a strýc Ludvíka XIV. **Gaston Orleánský**. Tento se snažil zbavit moci Annu Rakouskou a sám se chtěl

stát regentem malého Ludvíka XIV. Úmrtí Gastona Orleánského lze označit za definitivní konec rezistence vůči královské vládě.

Velkorysý **Ludvík XIV.** udělil některým účastníkům povstání milost a tito byli přinuceni přísahat věrnost královskému majestátu i samotnému kardinálovi Mazarinovi. Mezi nimi byl například již zmiňovaný princ de Condé. Ovšem i přes svou velkorysost vůči poraženým vzbouřencům Ludvík XIV. na obtíže spojené se strachem ze vzbouřenců nikdy nezapomněl a celý život se snažil o oslabování šlechtické moci a upevňování moci své.

Závěr Mazarinova života

Ani v závěru života se Jules Mazarin nevzdal svých ambiciózních plánů. Se Španělskem vedl roku 1660 ve městě Saint Jean-de-Luz tajná jednání, ve kterých se Španěly projednával možnost jeho zvolení za papeže. Jako mocnému muži mu pouze tato meta doposud unikala. Tato možnost byla však značně nepravděpodobná, protože kardinál Mazarin nebyl nikdy jako laik vysvěcen a to mu znemožňovalo stát se hlavou celé církve. Již v této době se značně zhoršoval jeho zdravotní stav. V závěru života se obával, že by jeho majetek mohl král Ludvík XIV. zkonfiskovat, a proto na radu svého sekretáře a budoucího ministra financí **Jeana-Baptista Colberta** nabídl svůj majetek králi, který jej odmítl. S ulehčením přijal Mazarin panovníkovo odmítnutí a odkázal majetek svým neterím. Dne **9. března 1661** vydechl svého času nejmocnější muž Francie naposledy.

Dává své bohatství okázale najevo, bohatě se obléká, miluje divadlo, buduje rozsáhlé sbírky knih, obrazů, nábytku. Svoji rozsáhlou osobní knihovnu dokonce zpřístupňuje veřejnosti.

Drška, Václav a kol.: *Encyklopedie osobností Evropy: Od starověku po současnost.* Praha 1993, s 436-437

Ludvík XIV. 5. 9. 1638. - 1. 9. 1715 ve Versailles – 77 let

Je pohřben v katedrále Saint – Denis v Paříži. Ludvík vládnul 72 let a stal se tak nejdéle vládnoucím panovníkem v historii Evropy vůbec.

otec **Ludvík XIII. z rodu Bourbonů**, matka byla **Anna Rakouská z rodu španělských Habsburků**. Ludvíkovým bratrem byl Filip Orleánský, který vládl po smrti Ludvíka XIV., než se ujal vlády Ludvík XV. Když roku **1643** zemřel Ludvík XIII., stal se **Ludvík XIV.** v pouhých čtyřech letech francouzským králem. Zprvu vládla za nezletilého syna jeho matka Anna spolu s mocným královským rádcem a kardinálem **Julesem Mazarinem**. Jeho korunovace na francouzského krále proběhla v roce **1654**. Ludvík XIV. se oženil s **Marií Terezií Habsburskou** (španělská větev-dcera Filipa IV.), tedy se **svou sestřenicí z matčiny strany**, a měli spolu šest dětí. Sňatek sjednal ještě kardinál Mazarin. **9.3. 1661** však Mazarin umírá a královskou moc přebírá Ludvík (22 let) prohlášením, že nastoluje svoji absolutní moc. Bystrý úsudek, smysl pro realitu a velké sebeovládání. Ale i pýcha.

Dovrшитelem francouzského královského absolutismu. „Stát jsem já.“ Veškerá moc soustředěna do rukou panovníka, který se opíral o armádu, církev, policii a státní úředníky. Vyřadil z podílu na moci členy královské rodiny, reprezentanty vysoké šlechty, duchovenstva a opřel se o lidi přicházející z úřednické šlechty či podnikatelské vrstvy.

Proslavil se vynikající rádcem a úředníkem **Jen Baptist Colbert** – pocházel z rodiny obchodníka, hlavní králův spolupracovník, od 1665 zastával řadu klíčových úřadů – generální kontrolor financí, státní sekretář námořnictva, člen státní rady, hlavní sféra: rozvoj francouzského hospodářství

Francois Michel Le Tellier, markýz Louvois -18 January 1641 – 16 July 1691 byl francouzským ministrem války po většinu vlády Ludvíka XIV. Vytvořil stálou armádu, navýšil až na 400 000 vojáků, která bojovala v letech 1667-1713 ve 4 válkách

Již Mazarin sice v podstatě zničil politickou opozici vůči králi, ale stále existovalo mnoho problémů, které mohly Ludvíkovu moc ohrozit. Byla tu odbojná města jako **Orléans** nebo **Bordeaux**, která se přikláněla v případě sporů na stranu šlechty. Tehdejší Francie byla také státem, jehož hranice se neustále měnily pod vlivem mezinárodních sporů a válek. Navíc velká část francouzského obyvatelstva francouzsky vůbec nemluvila. Ludvík měl tak za úkol posílit vnitřní jednotu státu. To ovšem způsobilo konflikt s mnoha mocnostmi Evropy.

V hospodářské oblasti král podporoval rozvoj manufaktur a snažil se docílit aktivní bilance v zahraničním obchodu – tzv. merkantilismus.

V oblasti náboženské politiky, Ludvík měl za cíl dosáhnout nezávislosti francouzské církve na papeži. Snažil se také o kontrolu státu nad náboženstvím, což dokazuje zrušení ediktu nantského, vydaného **roku 1598 Jindřichem IV.**, který zaručoval francouzskému obyvatelstvu náboženskou svobodu. Ludvík se tímto krokem pokusil o sjednocení víry ve Francii, která měla být katolická. Je pravdou, že velmi snížil počet protestantů ve své zemi, ale také to znamenalo odchod asi 200 tisíc obyvatel, kteří našli útočiště v okolních protestantských zemích.

Úspěšná zahraniční politika- skvělá diplomacie, zcela v kompetenci panovníka, snaha zajistit stabilní hranice, dával přednost vyčerpání nepřítele před jeho zničením

Již za vlády tohoto panovníka se Francie dostávala do finančních problémů. Jednou z jejich hlavních příčin byl téměř nepřetržitý „řetězec“ válek, na kterých se Francie účastnila. Příkladem je holandská válka, devítiletá válka nebo válka o španělské dědictví vedená v letech 1701-1714. Její příčinou byl spor o nástupnictví na španělském trůnu poté, co roku 1700 vymřela španělská větev Habsburků, jejímž posledním mužským členem byl **Karel II. Španělský**. Králem se přeci jen po dlouhém úsilí stal králův vnuk **Filip**, ale pod podmínkou, že se obě země nespojí. Další příčinou neutěšeného finančního stavu francouzského království byl i nákladný život, který sám panovník a jeho dvůr vedl. Přestavba Paříže – krivolaké uličky nahrazovány širokými bulváry, stavba královského sídla v Louvru, přebudování zámku ve Versailles.

K odvrácené straně královy politiky také patří fakt, že se Ludvíkovi nepodařilo prosadit na anglický trůn katolíka **Jakuba Františka Stuarta**, který byl synem

sesazeného anglického krále Jakuba II., který byl Ludvíkovým bratrancem. Další krizí prošla Francie roku 1709, kdy udeřily silné mrazy, které zapříčily v následujících letech neúrodu a hladomor. Další ranou pro Ludvíka XIV. bylo úmrtí jeho jediného legitimního **syna** a následníka trůnu **Ludvíka**. Nástupnictví tak přešlo na Ludvíkova vnuka, Ludvíka, vévodu burgundského. Ten však roku 1712 umírá a ve stejném roce zemřel i další, v pořadí třetí následník trůnu, teprve pětiletý králův pravnuček, Ludvík, vévoda bretaňský. Na trůn nastupuje **Ludvík XV. (1710-1774)** – pravnuček Ludvíka XIV.

Ludvíkovi XIV. říkalo „král Slunce“. Zřejmě existuje více důvodů, proč začal být francouzský král takto označován. Do svého znaku si dal slunce. Je známo, že on sám i celý jeho dvůr žil v obrovském přepychu na zámku ve Versailles, který nechal postavit. Král se velmi věnoval kultuře. Je také považován za zakladatele klasického baletu. Na jeho dvoře našel útočiště i dnes významný divadelní dramatik Moliere. Z Ludvíkovy podpory se těšila také věda.

Po smrti zpočátku do roku **1723** vládne za **Ludvíka XV. (1710-1774)** regentská rada (**Filip Orleánský** + vliv kardinála Fleuryho – **André Hercule de Flery (1653-1743)**) jezuitské vzdělání, 72. biskup z Fréjus – provinční diecéze, **1715** do Paříže – vychovatelem pravnučka Ludvíka XIV., budoucího Ludvíka XV. **1726** jmenován Benediktem XIII. kardinálem, 1. ministrem Francie do smrti.

Literatura a internetové zdroje:

- Jiří KOVAŘÍK, *Ludvík XIV. Život, doba a války krále Slunce*, Praha 2013, s. 558.
- Francois BLUCHE, *Za časů Ludvíka XIV.*, Praha 2006, s. 292.
- www.wikipedia.cz

Ludvík XV. (15. 2. 1710 - 10. 5. 1774)

Pravnuček Ludvíka XIV., nástupcem trůnu už ve 2 letech (1712 smrt otce, korunován v Remeši 1722 – skutečné vlády se ujímá 1723) , vládne za něj zpočátku regentská rada =strýc **Filip II. Orleánský** a kardinál Fleury, méně schopný panovník než děd, války o rakouské dědictví, Sedmiletá válka Ameriky s Anglií – ztrácí americké kolonie ve prospěch VB